

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

**Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný
zo zdrojov EÚ**

PaedDr. Alena Kuchárová

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v 3.ročníku základnej školy

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov

2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PaedDr. Alena Kuchárová

Kontakt na autora: Základná škola Okružná 17, Michalovce
posta@zsokrumi.edu.sk

Názov OPS/OSO: Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v 3. ročníku základnej školy

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2013

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Ľudmila Kuliková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

Primárne vzdelávanie. Čítanie s porozumením Čitateľská gramotnosť. PISA a PIRLS. Práca s textom.

Anotácia

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť sa venuje rozvíjaniu čitateľskej gramotnosti v primárnom vzdelávaní. Poskytuje prehľad a charakteristiku druhov gramotnosti v školskom vzdelávaní a ich vzájomné súvislosti. Poukazuje na výskumy medzinárodných štúdií PISA a PIRLS, kde v testovaní čitateľskej gramotnosti naši žiaci dosiahli iba slabú úroveň. V tejto OPS sú metodicky rozpracované námety na prácu s rôznymi druhmi textov (literárne, náučné, grafy, tabuľky a iné) pre žiakov 3.ročníka ZŠ, vďaka ktorým je možné vo vyučovacom procese zvyšovať kvalitu čítania s porozumením a úroveň čitateľskej gramotnosti. Cieľom OPS je ponúknuť námety na prácu s textom a po metodickej stránke správnu formuláciu úloh, ktoré zadávame žiakom s cieľom rozvíjať ich čitateľskú gramotnosť.

OBSAH

Úvod	5
1 GRAMOTNOSTI VO VZDELÁVANÍ.....	6
1.1 Definícia čitateľskej gramotnosti.....	7
1.2 Čitateľská gramotnosť v štátnom vzdelávacom programe	8
1.3 Slovensko a jeho čitateľská gramotnosť	9
2 PIRLS A ČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ	11
2.1 Procesy porozumenia.....	11
2.2 Typy úloh na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti	12
3 NÁMETY NA PRÁCU S TEXTOM V 3.ROČNÍKU ZŠ	14
3.1. Súvislé texty - literárne	14
3.2. Súvislé texty - náučné	19
3.3 Nesúvislé texty	24
Záver	31

ÚVOD

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti – požiadavka, s ktorou sa v posledných rokoch často stretávame v procese vzdelávania v našich školách. Táto požiadavka vyplýva z aktuálnych potrieb rozvoja našej spoločnosti, kde práve schopnosť porozumieť textu v rôznych situáciách a kontextoch, vyvodzovať z prečítaného závery a posudzovať texty z rôznych hľadísk je základom úspešného života každého jednotlivého človeka.

Aj výsledky medzinárodných výskumoch PISA a PIRLS nie sú pre Slovensko práve lichotivé. Slovenskí žiaci dosahujú v posledných rokoch v testovaní čitateľskej gramotnosti výsledky pod priemerom krajín OECD.

Prvoradým miestom, kde napraviť túto naliehavú požiadavku rozvoja čitateľskej gramotnosti u žiakov, je škola a práca pedagógov. Prvotné čitateľské zručnosti si žiaci osvojujú prostredníctvom zážitkového čítania beletristických textov, detských časopisov a náučných textov. To sa stalo aj podnetom pre moju osvedčenú pedagogickú skúsenosť. Veľmi často počúvame kritiku na dnešné deti. Zmenili sa tak isto ako aj ich výchova v rodine a spoločnosť, v ktorej sa pohybujú. Súčasný svet ovládaný počítačmi, internetom, masmédiami je pre deti súčasnej doby oveľa lákavejší, než kniha. A práve majstrovstvo skúseného pedagóga spočíva v stanovení správnej stratégie, pomocou ktorej žiakov pritiahne ku knihe a vzbudí v nich lásku k literatúre.

Zámerom mojej práce je poskytnúť učiteľom námety na prácu s rôznymi druhmi textov. Otázky k jednotlivým textom sú vypracované podľa metodiky tvorenia úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti. Mnohí pedagógovia majú totiž mylnú predstavu o tom, že hocijako sformulovaná úloha k prečítanému rozvíja čitateľskú gramotnosť. Tie musia byť presne sformulované podľa jednotlivých procesov porozumenia, ktoré vychádzajú zo štúdie PIRLS.

1 GRAMOTNOSTI VO VZDELÁVANÍ

V minulosti bol za gramotného považovaný ten, kto vedel čítať a písať. Postupne s rozvojom vzdelanosti sa táto schopnosť začala považovať vo vyspelých krajinách za samozrejmosť a slovo „gramotnosť“ získalo postupne nové významy.

V súčasnosti poznáme:

- Funkčnú gramotnosť
- Počítačovú gramotnosť
- Literárnu gramotnosť
- Technickú gramotnosť
- Finančnú gramotnosť
- Sociálna gramotnosť a iné.

Uvedené slovné spojenia sa používajú vtedy, keď potrebujeme byť struční a popritom chceme zdôrazniť skutočnosť, že nestačí len poznať jednotlivé pojmy v danej oblasti, ale predovšetkým porozumieť obsahu, chápať ho v súvislostiach a prakticky ho v živote používať.

Vo vzdelávaní sa na základe výsledkov rôznych medzinárodných meraní TIMSS, PISA a PIRLS kladie dôraz na rozvíjanie nasledujúcich gramotností:

- Čitateľská
- Matematická
- Prírodovedná
- Digitálna (informačno-komunikačné technológie)
- Finančná

Matematická gramotnosť je definovaná ako „spôsobilosť rozpoznať možnosť využitia poznatkov z matematiky pri riešení úloh, zaoberať sa nimi a aplikovať ich v súkromí, zamestnaní, v spoločnosti priateľov alebo príbuzných a v živote konštruktívneho, zainteresovaného a premýšľajúceho občana.“(Kubáček, 2004, s.10)

Prírodovedná gramotnosť je definovaná ako „spôsobilosť využívať prírodovedné vedomosti, klásť otázky a na základe dôkazov vyvodzovať závery, ktoré vedú k porozumeniu podstaty problémov a uľahčujú rozhodovanie týkajúce sa sveta prírody a zmien, ktoré v ňom nastali v dôsledku ľudskej činnosti.“ (Národná správa OESD PISA 2006, s.26) Prírodovedná gramotnosť má smerovať k rozvoju občianskych, nie vedeckých postojov.

Digitálna gramotnosť vo všeobecnosti zahŕňa „schopnosť porozumieť informáciám a používať ich v rôznych formátoch z rôznych zdrojov prezentovaných prostredníctvom informačných a komunikačných technológií.“ (Velšic, 2011, s.3)

Finančná gramotnosť je definovaná ako “schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov a cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti.“(Národný štandard finančnej gramotnosti, 2008. s.4)

1.1 Definícia čitateľskej gramotnosti

S pojmi čítanie a čitateľská gramotnosť sa v posledných rokoch stretol snáď každý pedagóg. Do nášho povedomia sa nám tieto slová zapísali aj vďaka výsledkom medzinárodných výskumov, ktoré prebehli v našich školách a ich medializácii.

Pre pojem *čitateľská gramotnosť* nie je stanovená fixná definícia. Táto definícia sa mení tak rýchlo, ako rýchlo prebiehajú zmeny v spoločnosti, v ekonomike, v kultúre. Čitateľskú gramotnosť nemôžeme chápať iba ako schopnosť čítať technicky správne, teda ako schopnosť, ktorú sme získali v detstve a ktorá nám slúži k jednoduchému pochopeniu textu. Súčasné pochopenie čitateľskej gramotnosti zahŕňa v sebe schopnosť porozumieť rôznym typom textov, ktoré sa spájajú s najrôznejšími situáciami v škole i mimo nej, schopnosť premýšľať o ich význame a vedieť ich vysvetliť.

Svetové organizácie, ktoré sa zaoberajú výskumom čitateľskej gramotnosti zdôrazňujú hlavne funkčnú podobu čítania, ktorá je podľa nich procesom, kedy čitateľ za pomoci najrôznejších postupov, schopností a stratégií sa dopracuje k porozumeniu a zvlášť k jeho uchovaniu v pamäti. Čítania sa stále viac využíva ako nástroj k dosiahnutiu ďalších cieľov, ktoré sú kľúčom k úspechom v pracovnom i osobnom živote a v spoločnosti.

Pojmy „gramotnosť“ a „čitateľská gramotnosť“ očami OECD

Na rozdiel od konštruktivistických prístupov, ktoré kladú dôraz najmä na integrovanie jednotlivých javov a ich vzájomných vzťahov, čo vlastne znamená neustále sa meniacu definíciu reality, výskum OECD PISA pracuje s jasne vymedzenými definíciami gramotnosti.

Výskum OECD PISA pod pojmom *gramotnosť* rozumie „schopnosť žiaka aplikovať vedomosti a zručnosti z danej vzdelávacej oblasti (predmetu), analyzovať a efektívne komunikovať svoje názory a postoje a riešiť a interpretovať problémy v rozličných situáciách.“ (Teoretické východiská štúdie PISA). Nadobúdanie gramotnosti je podľa OECD PISA celoživotný proces, ktorý prebieha nielen v rámci školy počas formálneho vzdelávania, ale aj prostredníctvom spoločenskej interakcie žiaka s rodičmi, spolužiakmi, priateľmi a širšou komunitou.

Čitateľskú gramotnosť definuje OECD PISA ako „spôsobilosť porozumieť písanému textu, používať písaný text adekvátne v daných situáciách a premýšľať o ňom, je to schopnosť porozumieť a používať napísané pre vlastné ciele a na ďalšie vzdelávanie. Je dôležitým predpokladom rozvíjania čitateľových vedomostí a potenciálu, ktorý mu umožní aktívne sa zapojiť do života v spoločnosti.“ (Čitateľská gramotnosť PISA SK 2003).

Podľa výskumov PISA je čitateľská gramotnosť, spoločne s matematickou a prírodovednou gramotnosťou sú súčasťou tzv. *funkčnej gramotnosti*. Funkčná gramotnosť (hlavnou súčasťou je čitateľská gramotnosť) je zvyčajne doplnené o ďalšie kompetencie, predovšetkým o gramotnosť v oblasti informačných a komunikačných technológiách a v poslednom období tiež aj o jazykové kompetencie v materinskom a cudzom jazyku.

1.2 Čitateľská gramotnosť v štátnom vzdelávacom programe

Vzhľadom na požiadavky súčasnej spoločnosti je prirodzené, že čitateľská gramotnosť je kľúčovou kompetenciou, ktorú má podľa štátneho vzdelávacieho programu (ISCED 1) dosiahnuť žiak na primárnom stupni vzdelávania. Čitateľská gramotnosť je napr. vo vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* rozpracovaná do jednotlivých oblastí – poznávacie a čitateľské kompetencie, technika čítania a verejná prezentácia textu, pamäťové, klasifikačné a aplikačné zručnosti.

Zručnosti týkajúce sa práce s textom na jeho porozumenie sú obsahom *analytických* a *interpretačných zručností*, ktoré by mal žiak ovládať - zostaviť osnovu prečítaného textu, určiť hlavnú myšlienku prečítaného textu, prerozprávať obsah prečítaného textu, vyjadriť svoje pocity a zážitky z prečítaného textu, vyhľadávať, identifikovať v literárnych textoch hlavné a vedľajšie postavy, literárne a jazykové prostriedky, vybrané pojmy a výrazy, pri jednoduchom rozbere literárnych textov používať literárne pojmy, hodnotiť postavy literárneho diela, určiť ich vzájomný vzťah, odlišovať prozaické a básnické texty, odlišovať umelecké a náučné texty.

Štátny vzdelávací program uvádza vzdelávací štandard predmetu slovenský jazyk a literárna výchova a konkretizuje obsah vzdelávania a výkony žiakov (ISCED 1), z ktorého sú vybrané príklady na čítanie s porozumením.

- V prečítanom texte vedieť vyhľadať informáciu, ktorá je v ňom explicitne uvedená.
- Po prečítaní časti príbehu sformulovať svoju predstavu o pokračovaní textu.
- Vie nájsť súvislosť medzi ilustráciou a obsahom prečítaného textu.
- Vie vyjadriť svoj názor na ilustráciu v knižke.
- Dokáže usporiadať obrázky podľa časovej a príčinnej súvislosti.
- Vie reprodukovať rozprávku, povesť a pod.
- Vie vytvoriť ilustráciu v súvislosti s dejom prečítaného textu.
- Vie, aké postavy v rozprávke vystupujú.
- Dokáže napísať k príbehu osnovu.
- Pozná členenie textu rozprávky a vie pomenovať jej výchovný cieľ.
- Po vypočutí textu vie sformulovať vlastnú reakciu na text.
- Vie v texte vyhľadať kľúčové slová.
- Pozná text, ktorý je bájkou a vie ho odlíšiť od iných textov umeleckej literatúry. Po prečítaní bájky vie povedať ponaučenie, ktoré obsahuje text.

Vo vzdelávacej oblasti *Príroda a spoločnosť* je potrebné „rozvíjať poznanie dieťaťa v oblasti spoznávania prírodného prostredia a javov s ním súvisiacich tak, aby bolo schopné samostatne sa orientovať v informáciách a vedieť ich spracovávať objektívne do takej miery, do akej mu to povoľuje jeho kognitívna úroveň.“ (Štátny vzdelávací program, 2008, ISCED 1 s.15)

V predmete *prírodoveda* sa čitateľská gramotnosť využíva na rozvoj schopnosti získavať informácie o prírode – pri vyhľadávaní informácií z rôznorodých zdrojov a posudzovaní ich využiteľnosti, ako aj pri posudzovaní miery objektivity poskytovaných údajov.

Výučba *vlastivedy* v 4. ročníku ZŠ je zameraná na zážitkové poznávanie oblastí Slovenska. Pre žiakov je pri tom dôležité orientovať sa na mape, vedieť čítať mapu s porozumením a rozprávať o obrázkoch, fotografiách, porovnávať jednotlivé oblasti s krajom, v ktorom žiak žije. Jej hlavným cieľom je podporovať chuť učiť sa, získavať zaujímavé informácie, triediť ich, využívať v kontextových situáciách. Čitateľská gramotnosť sa rozvíja aj vo vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami, Človek a hodnoty* – všade tam, kde je text ponúknutý ako zdroj poznatkov na učenie sa

žiaka. Schopnosť žiakov pracovať s informáciami, jeden z cieľov výchovy a vzdelávania, sa postupne stáva nielen prostriedkom učenia sa v škole, ale aj poznávania mimo školy a naplnenia osobných záujmov a potrieb žiaka.

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti možno považovať za najpodstatnejšiu súčasť moderného vzdelávania.

Podľa Lapitku (2005) sa čitateľská gramotnosť u žiakov vyvíja v troch stupňoch:

1. primárne vzdelávanie rozvíja u žiakov tri kompetencie:
 - učenie sa čítať a písať
 - plynulé čítanie
 - porozumenie textu.
2. nižšie sekundárne vzdelávanie sa zameriava na:
 - čítanie s porozumením textu
 - analýza štruktúry textu
 - interpretácia a hodnotenie.
3. vyššie sekundárne vzdelávanie vedie žiakov k schopnosti posudzovať text ako celok, rozvíja tieto čitateľské kompetencie:
 - čítanie s porozumením textu (1.– 2. ročník)
 - analýza a interpretácia textu diela (od 1. ročníka)
 - metainterpretácia a hodnotenie diela (3. –4. ročníka).

1.3 Slovensko a jeho čitateľská gramotnosť

V štúdiu Koršňáková, Heldová (2006) uvádzajú, že v roku 2003 sa merania OECD PISA uskutočnili v 46 krajinách sveta a hoci ich ťažiskom bola matematická gramotnosť, v menšom rozsahu skúmali aj gramotnosť čitateľskú. V apríli 2003 sa do štúdie po prvý krát zapojilo aj takmer 7 500 žiakov z 282 škôl zo všetkých regiónov Slovenska. Ich výsledky ukázali, ako sú naši žiaci schopní poradiť si s riešením úloh v porovnaní s ich vrstovníkmi z ostatných zúčastnených krajín. Zo žiackych a školských dotazníkov sa zároveň získali dôležité dáta o fungovaní slovenského školského systému a o podmienkach, v ktorých pôsobia.

Slovenskí žiaci (vek 15 rokov) sa v skúmaní úrovne čitateľskej gramotnosti umiestnili výrazne pod priemerom krajín OECD a v testovaní PISA preukázali spomedzi krajín Európskej únie zdatnosť iba na najnižších úrovniach čitateľskej gramotnosti.

V rámci krajín V4, teda priestoru, ktorý nám je blízky geograficky i historicky, dosiahli naši žiaci v teste čitateľskej gramotnosti najnižšie hodnotenie. V rámci celej Európy dosiahli horšie hodnotenie iba Turecko, Srbsko a Čierna hora. Z výsledkov testovania vyplýva, že naši žiaci sú veľmi znevýhodnení a nedostatočne pripravení na život v nových resp. rýchlo sa meniacich spoločenských podmienkach.

OECD PISA rozlišuje 5 úrovní čitateľskej gramotnosti a tie presne popisuje, či už v oblasti získavania informácií, interpretácie či reflexie textov. Piata úroveň je najvyššia a obsahuje v sebe vždy aj všetky nižšie úrovne. S počtom bodov, ktoré naša krajina získala (469), spadá náš bežný žiak do úrovne 2. V porovnaní s priemerom najúspešnejšieho Fínska (543 bodov) zaostáva priemer SR až o 74 bodov, čo predstavuje rozdiel jednej celej úrovne.

Čo to znamená v praxi?

Znamená to, že slovenský žiak je v oblasti získavania informácií schopný potrebnú informáciu nájsť a správne ju (alebo viacero jej častí) zaradiť, zložitejšie operácie s ňou však vykoná len zriedka. V interpretovaní textov vie odhaliť hlavnú myšlienku textu,

porozumieť základným vzťahom a vytvoriť alebo aplikovať jednotlivé kategórie na tejto základnej úrovni. Vie vysvetliť význam určitej časti textu, a to aj v prípade, ak informácia nie je nápadná, ale len vtedy, ak sa od neho vyžadujú iba jednoduchšie závery. V rámci reflexie textu dokáže porovnať alebo spojiť text so širšími vedomosťami, či vysvetliť text na základe svojich skúseností a postojov. Veľké problémy mu však robia nesúvislé texty, grafy a tabuľky a najmä úlohy, v ktorých má zostaviť samostatnú odpoveď (túto úlohu sa slovenskí žiaci často ani nepokúšali riešiť)..

Slovenská republika, rovnako ako aj veľa iných krajín, čelí aktuálnej výzve zvýšiť čitateľskú gramotnosť svojej populácie, začínajúc jej rozvojom na školách. Je dokázané, že žiaci s nízkou úrovňou čitateľskej gramotnosti bojujú v dospelosti s vážnym problémom, ktorým je uplatnenie sa na trhu práce. Preto sa čitateľská gramotnosť – ako predpoklad dosiahnutie tzv. kľúčových kompetencií, dostáva do centra kurikula vo všetkých vyspelých krajinách.

Zvýšenie celkovej úrovne čitateľskej gramotnosti je komplexným cieľom. Rámcové vzdelávacie programy boli prvým dôležitým krokom, ktorý vo svojich cieľoch vytýčil rozvoj čitateľskej gramotnosti a zároveň poskytol školám voľnosť v spôsobe ich dosiahnutia. Podľa súčasných medzinárodných výskumov zvýšiť kvalitu čitateľskej gramotnosti znamená zmeniť zaužívané pedagogické metódy. Dôležitým krokom, pomocou ktorého dosiahnuť požadovanú zmenu, je aplikácia moderných vyučovacích metód a postupov vo vyučovacom procese s cieľom zvýšiť úroveň práce s textom.

Ako sa uvádza v publikácii *Vyučovanie čítania v Európe: súvislosti, opatrenia prax, (2011)*: „dobré čitateľské schopnosti sú dôležité preto, aby mladý človek mohol sledovať svoje osobné ciele, keď vstupuje do dospelého života. Úspešné osvojenie čitateľských zručností počas detstva a dospievania je teda zásadné. Dobré zručnosti gramotnosti sú navyše základom celej školskej dráhy dieťaťa; úspech v štúdiu je bez nich nedosiahnuteľný. Primeraná úroveň čitateľskej gramotnosti je nielen jedným z hlavných cieľov školského vzdelávania, ale tiež jedným z hlavných prostriedkov učenia. Schopnosť čítať je teda základným nástrojom uplatňovania práva na vzdelanie, ktoré je zakotvené v Deklarácii ľudských práv (článok 26).

2 PIRLS A ČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ

Nová koncepcia vzdelávacej politiky vníma čitateľskú gramotnosť ako jednu zo spoločenských priorít, ako jeden z činiteľov reformy vzdelávania v slovenskom školstve. Ako konkrétne rozvíjať čitateľskú gramotnosť u žiakov nám predstavuje štúdia PIRLS.

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti považuje za najpodstatnejšiu súčasť moderného vzdelávania. Poskytuje učiteľom viaceré podnety a metodické námety na zmenu zaužívaných pedagogických postupov (Obrancová, 2004, s.41).

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) je medzinárodné hodnotenie čitateľskej gramotnosti žiakov 4. ročníka základných škôl. Uskutočňuje sa v päťročných cykloch, čo umožňuje sledovať zmeny v čitateľskej gramotnosti žiakov. Slovenská republika sa ho zúčastňuje od roku 2001. Popri hodnotení čitateľskej gramotnosti sleduje aj domáce aj školské podmienky pre učenie sa čítať a umožňuje tak hľadať súvislosti medzi čitateľskou gramotnosťou žiakov a týmito podmienkami (Ladányiová, 2007, s. 6).

V štúdiu PIRLS sa čitateľská gramotnosť definuje ako „schopnosť porozumieť a používať také písomné jazykové formy, ktoré vyžaduje spoločnosť, alebo ktoré majú hodnotu pre jednotlivca. Mladí čitatelia môžu konštruovať význam z rozmanitých textov. Čítajú za účelom vzdelávania sa, účasti v komunitách čitateľov v škole a každodennom živote a pre potešenie“.

Vychádzajúc z tejto definície štúdia sleduje tri aspekty čitateľskej gramotnosti:

1. procesy porozumenia
2. ciele čítania
3. čitateľské zvyklosti a postoje

2.1 Procesy porozumenia

Procesy porozumenia súvisia s tým, ako čitateľ postupuje pri utváraní významu prečítaného textu. Štúdia PIRLS monitoruje štyri procesy porozumenia. Prvé dva procesy porozumenia sú úzko späté s textom, druhé dva vo väčšej miere predpokladajú využívanie vedomostí a skúseností žiakov. Tieto procesy porozumenia sa využívajú pri čítaní literárnych a náučných textov.

1. *vyhľadávanie určitých informácií* – čitateľ lokalizuje tú informáciu alebo myšlienku v texte, ktorá je dôležitá na porozumenie významu textu; informácia je v texte explicitne (priamo) uvedená.

Žiak pracuje s textom, v ktorom sú informácie zrozumiteľne vyjadrené. Dokáže danú informáciu v texte bezprostredne nájsť, ľahko si ju zapamätá, vie ju zreprodukovať. Jednoducho povedané, žiak základnú informáciu nachádza v jednej vete.

V tomto procese ide o úlohy typu:

- vyhľadať informácie, ktoré v texte ľahko nájdeme; žiak z textu vyhľadáva konkrétne slovo, či slovné spojenie; určuje a vymenúva postavy, ktoré v texte vystupujú; vymenúva všetky zvieratá, ktoré boli v texte opísané; dopĺňa chýbajúce slovo vo vetách; dokáže v texte postrehnúť a určiť prostredie príbehu.

2. *vyvodzovanie záverov* – čitateľ vyvodzuje informácie a myšlienky alebo súvislosti medzi nimi, ktoré napriek tomu, že nie sú explicitne formulované, z textu priamo vyplývajú;

Žiak hľadá a využíva informácie, ktoré sú v texte uvedené nepriamo. Je nútený spracovávať informácie tak, že pritom využíva myšlienkové pochody analýzu, syntézu. Medzi informáciami hľadá súvislosti, dedukuje. Informáciu nenájde v jednej vete, ale musí prečítať viacero viet, aby sa k odpovedi dopracoval. V tejto úrovni sú úlohy typu:

- dokončiť myšlienku príbehu; poukázať na vlastnosti postáv a navzájom ich porovnávať; vyhľadať časť textu, ktorá potvrdzuje myšlienku; určiť pokračovanie alebo dokončenie príbehu.

3. *interpretovanie a integrovanie myšlienok a informácií* – čitateľ pri interpretácii nachádza medzi myšlienkami textu súvislosti, pričom využíva svoje predchádzajúce poznatky, vedomosti a skúsenosti; pri interpretácii dochádza okrem integrácie myšlienok a informácií z textu navzájom aj k integrácii a syntéze predchádzajúcich poznatkov a vedomosti čitateľa;

Žiak sa pri čítaní dostáva na vyššiu úroveň, čo znamená, že nielen vyhľadáva súvislosti, ale zároveň zvažuje a prehodnocuje širšie súvislosti obsahu textu. Disponuje istým nadhľadom. Pri riešení úloh sa opiera o vlastné skúsenosti, na základe ktorých chápe text komplexnejšie.

Táto úroveň je zastúpená úlohami:

- vytvoriť nový nadpis; využitie informácií z textu v reálnom živote; uviesť alebo porovnať kontrastné informácie z textu; určenie hlavnej témy textu; využitie získaného poznatku v novej situácii; odhadnúť náladu príbehu.

4. *hodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov* – čitateľ kriticky hodnotí prečítaný text – jeho obsah a formu, čo zahŕňa aj pochopenie štruktúry textu, jazykových prostriedkov, literárnych útvarov, vrátane autorovho osobného pohľadu a štýlu; čitateľ pritom využíva svoje vedomosti, znalosti jazyka a jazykových konvencií, opiera sa o svoje predchádzajúce skúsenosti s čítaním textov. Obsah textu môže byť hodnotený z hľadiska jeho celkovej hodnoty, hodnovernosti, alebo jeho významu pre čitateľa. (Ladányiová, 2007)

Žiak text analyzuje a hodnotí z hľadiska obsahu, foriem. Pri hodnotení textu vychádza z vlastného pohľadu na svet a opiera sa o svoje doterajšie skúsenosti s čítaním textov. Táto úroveň spracovania textu je hierarchicky najvyššia, pretože žiak musí svoje postrehy, názory dať do písomnej podoby – text skutočne hodnotí a vyjadruje sa k nemu.

Typy úloh:

- vytvára nové slová; vyhľadáva nezvyčajné slová a tvorí k nim také, ktorými sa dajú nahradiť; určuje význam vybraných prídavných mien v texte; posudzuje úplnosť a jasnosť informácií v texte.

2.2 Typy úloh na rozvoj čitateľskej gramotnosti

Pri tvorbe testu môže učiteľ využívať rôzne formy testových úloh, ktoré sa používajú v didaktickom teste. Rôzne formy testových úloh poskytujú priestor učiteľovi na zlepšovanie ich kvality a žiakovi zase možnosť uplatnenia a rozvoja viacerých myšlienkových operácií. Test použitý ako nástroj v priebežnom hodnotení by mal ukázať žiakom, v čom sa má ešte zlepšovať. Najčastejšie typy testových úloh podľa Lapitku (2007):

Uzavreté úlohy vyžadujú, aby si testovaný žiak vybral správnu odpoveď (odpovede) z ponúkaných možností.

Testové úlohy s alternatívami odpovedí

a) s výberom správnej odpovede,

b) s výberom správnej negatívnej odpovede (tvrdenia).

Testové úlohy zorad'ovacie (usporiadajúce) vyžadujú usporiadať skupinu prvkov podľa určitého princípu, napríklad podľa vzťahu väčší – menší, podľa logickej súvislosti, chronologicky a pod.

Prirad'ovacie úlohy sa skladajú zo zoznamu prvkov v dvoch stĺpcoch. Ku každej alternatíve v prvom stĺpci žiak priradí zodpovedajúcu alternatívu z druhého stĺpca.

Testové úlohy vyčleňovacie obsahujú skryté triedenie viacerých prvkov do dvoch skupín, z ktorých je jedna presne definovaná. Do nej treba zaradiť z množiny viacerých prvkov iba tie, ktoré patria do určenej skupiny.

Turek (1995) uvádza aj ďalšie formy uzavretých úloh: *dichotomická* testová úloha obsahuje tvrdenie, na ktoré môžu žiaci odpovedať iba áno – nie, správne – nesprávne a *usporiadacia* úloha, ktorá vyžaduje usporiadať skupinu prvkov podľa určitého hľadiska.

Polootvorené úlohy majú spravidla takú formu, že žiak dopĺňa neukončený text zadania, aby odpoveď skompletizoval.

Testové úlohy doplňovacie, v ktorých žiak doplní slovo, číslo alebo fakt, jednoznačne určený kontextom.

Testové úlohy s krátkou odpoveďou vyžadujú od žiaka vyjadriť odpoveď alebo riešenie jednou vetou alebo súvetím. Overuje sa nimi znalosť definícií, pravidiel, vysvetľujú sa vlastnosti javov, vymedzujú sa vzťahy medzi javmi a pod. Môžu vyžadovať stručnú formuláciu hodnotiaceho postoja, stručnú analýzu jazykového alebo literárneho javu.

Otvorené úlohy sa niekedy nazývajú aj úlohy s dlhou štruktúrovanou odpoveďou. Žiak má odpovedať kratším súvislým textom. Môže sa určiť povolený počet viet, alebo predpísaná osnova textu, alebo je odpoveď obmedzená povinnými pojmi či slovami. Obmedzenia vedú k tomu, aby sa žiak neodchýlil od zámeru skúšky, hoci má pri formulácii odpovede voľnosť. Na odpoveď sa v teste vymedzí dostatočne voľné miesto. Na hodnotenie týchto úloh sa vzťahujú vopred pripravené kritériá.

3 NÁMETY NA PRÁCU S TEXTOM V 3. ROČNÍKU ZŠ

Pri rozvíjaní čitateľskej gramotnosti zohráva dôležitú úlohu aj výber vhodných textov. Pre žiakov mladšieho školského veku nevyberáme texty, ktoré sú príliš náročné a neprímerane dlhé, pretože takéto texty žiaka od čítania odradia a unavia. Taktiež nevyberáme príliš jednoduché, pretože dochádza k stagnácii čitateľských zručností.

Optimálnym riešením sa javí používanie textov krátkych foriem, alebo vyberáme texty mierne náročné, ktoré žiakov vyprovokujú k premýšľaniu, skúmaniu a vyjadrovaniu svojich názorov. Takúto stratégiu si volíme v začiatkoch rozvíjania čítania s porozumením, dĺžku textov upravujeme v závislosti od rozvinutosti jednotlivých procesov porozumenia.

V treťom ročníku využívam na vyučovacích čítania a literárnej výchovy hodinách mimočítankovú literatúru, čítanka je skôr ako doplnkový text. Texty, s ktorými pracujeme sú teda aj literárne – súvislé a náučné, aj nesúvislé – rôzne tabuľky, grafy, cestovné poriadky a podobne.

V tejto kapitole vám ponúkam námety na prácu so súvislými – literárnymi a náučnými, aj s nesúvislými textami, ktoré sú zamerané na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti a pri literárnych textoch sú pre žiakov aj vynikajúcou motiváciou, aby si knihu, z ktorej je pútavá ukážka, celú aj prečítali.

3.1 Súvislé texty - literárne

Ukážka č.1 Frickovo narodenie - úryvok z knihy Opice z našej police

Presne o týždeň zazvoní pri starkiných dverách zvonček. Nie, nezazvoní. Zarápčí, vlastne vrčí v jednom ťahu ako zlostný lev. Starká už vie, aký je to signál: idú chlapčekovia...

Otvára pomaličky dvere a dnu sa vovalí lavína: traja bratia. Prvák Jožo, druhák Ferko a tretiak Samko.

- Kde je moje zviera, slúbila si mi zviera, nožík už mám, kúpila mi mama, kde je moje zviera, daj mi moje zviera, lebo mám dnes narodeniny!

Starká naberá dych, zachraňuje šálky na stolíku, kvetináče na okna a kredencové sklo.

- Chlapčekovia zlatí, len tichučko, len pomaličky, prosím vás, hneď to bude...

- Kde je moje zviera, daj mi moje zviera...

- Jožo, kukni do kúpeľne, či tam nie je...

- Samo, v kúpeľni nie je, pozri do špajzy...

_ Ježiši, moje kompóty, pozor, ty galgan ...

Starkej sa až trasú kolená, podáva Ferkovi kyticu červených ruží.

-Drahý Ferinko, k Tvojim milým narodeninám ti želám...

Prameň: Bendová, Buvik. Bratislava.2011, s. 13

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Namiesto bodiek napíš do vety správne slovo.

Presne o zazvoní pri starkiných dverách zvonček.

Forma úlohy: **otvorená úloha - doplňovacia**

Správna odpoveď: týždeň

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Zakrúžkuj správnu odpoveď, ako volala babka svojich vnukov:

- a) miláčikovia zlatí
- b) chlapčekovia zlatí
- c) vnúčikovia zlatí
- d) žiačikovia zlatí

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede - polytomická**

Správna odpoveď: **b)**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Uved' tri možnosti, pri akej príležitosti môžeme niekomu blahoželať.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správna odpoveď: narodeniny, meniny, svadba, narodenie dieťaťa, ukončenie štúdia. Deti uvádzali rôzne kombinácie týchto možností.

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Zameň slovo *galgan* vo vete : „Ježiši, moje kompóty, pozor ty *galgan*“ tak, aby sa nezmenil jej význam.

Forma úlohy: **zatvorená úloha so stručnou odpoveďou - produkčná**

Správna predpokladaná odpoveď: lapaj, naničhodník, lotor, nezbedník Žiaci uvádzali rôzne kombinácie týchto odpovedí.

Ukážka č. 2 Kúpanie nie je mojou obľúbenou zábavou – úryvok z knihy Psia škola kocúra Červenochvosta

Fuj! Šok, ktorý som zažil, by som neprial nikomu. Voda ma úplne ozimila, cez chlpy mi prenikla rovno na kožu. Zo všetkých síl som sa odrazil, labkami sa zaprel o steny nádoby akvária a už som sa štveral aj von. Panika ma našťastie poháňala tak silno, že sa mi to podarilo hneď na prvý raz.

- Čo to tu vyvádzaš? Je toto možné? Ty si neskutočné trdlo. Nechať ťa osamote znamená pripraviť sa dopredu na nejakú katastrofu.

Voda zo mňa kvapkala a zima mnou triasla tak, že som začul cvakať aj vlastné zuby.

- Teraz neviem, čo skôr, - zlostila sa kamoška, - či vymeniť vodu Žblnke, alebo dať do poriadku teba. Začnem asi s tebou, keď si už taký mokrý. Aspoň ťa okúpem.

Nevedel som, čo znamená okúpať. Keď však to slovo začuli psy, s hrmotom sa zrazu brali kade ľahšie. Vycítil som, že ma čaká niečo nedobré. A aj čakalo.

Prameň: Futová, SPN. Bratislava. 2010 s. 55

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Zakrúžkuj, čo neobľubovalo zvieratko:

- a) behanie
- b) kúpanie
- c) česanie
- d) spanie

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **b)**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Napíš, čo znamená slovo *ť*a vo vete: Nechať ťa osamote znamená pripraviť sa dopredu na nejakú katastrofu.

Forma úlohy: **otvorená úloha so stručnou odpoveďou - produkčná**

Správna odpoveď: zvieratko

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Zakrúžkuj či sa ti niekedy stalo, že ti niekto povedal, že si trdlo. Áno - nie

Ak áno, tak kedy to bolo? Napíš.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správna odpoveď: žiaci uvádzali rôzne odpovede, ktoré súviseli s ich nešikovnosťou

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Napíš, čo by sa stalo, ak by sme nedodržiavali hygienu nášho tela.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: boli by sme špinaví, chorí, necítili by sme sa príjemne, zapáchali by sme

Ukážka č. 3 Nemáme normálnu rodinu – úryvok z knihy Čo baby nedokážu

Ja a môj brat Braňo nemáme normálnu rodinu. V každej normálnej rodine sa totiž mama stará o svoje deti, prenasleduje ich, keď si neumývajú ruky a nečistia zuby a pripravuje im raňajky, ktoré sa dajú jesť. Otcovia kontrolujú žiacke knižky, pijú pivo a chodia na futbal. Babky zavárajú, spievajú a dedkovia hrajú šach.

Našu rodinu musela niekedy v praveku postihnúť nejaká duševná pohroma. Keby rozdávali medailu za inakosť, mali by sme ju v nadživotnej veľkosti zavesenú nad vchodom, lebo: moja mama každé ráno cvičí päť Tibeťanov, ukazuje nám strašné obrázky bacilov, ktoré sa do nás nasťahujú, keď si nebudeme umývať ruky a nekontroluje nás, či si umývame zuby, iba nám povie, aby sme si odkladali do prasaťa na zubára. K tomu všetkému nám nevarí normálne raňajky, ale predloží pred nás hnusnú kašu. Vraj cereálie s jogurtom a ovocím. Žiadne rožky s maslom a salámou, žiadnu praženicu. Ocino mi raz za mesiac povie, že sa učím sám pre seba. Babka sa hrá na Sherlocka Holmesa a dedko nám rozpráva historky, po ktorých nemôžeme večer s Braňom zaspať. Okrem toho sú v našej rodine štyri psy. Je toto všetko normálne?

Prameň: Hlušiková, SPN. Bratislava 2011 s.11-12

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: **Zakrúžkuj, o akej rodine sa hovorí v texte.**

a) o normálnej

b) o slušnej

c) o zvedavej

d) o nenormálnej

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **d)**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: **Vytvor správne dvojice**

mama	Sherlock Holmes
otec	obrázky bacilov
babka	hrôzostrašné historky
dedko	učíš sa pre seba

Forma úlohy: **zatvorená úloha - prirad'ovacia**

Správna odpoveď: mama – päť Tibet'anov, otec – učíš sa pre seba, babka – Sherlock Holmes, dedko – hrôzostrašné historky

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Napíš, aké majú záujmy jednotliví členovia vašej rodiny.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Nahrad' vo vete slovo „pohroma“ nejakým iným slovom tak, aby sa nezmenil jej význam.

„Našu rodinu musela niekedy v pravku postihnúť nejaká pohroma.

Forma úlohy: **zatvorená úloha so stručnou odpoveďou – produkčná.**

Správna predpokladaná odpoveď: nešťastie

Ukážka č. 4 Teta Alžbeta – úryvok z knihy Môj anjel sa vie biť

Má k nám prísť teta Alžbeta. Ja so sestrou Ankou ju voláme Beta, lebo ju to lepšie vystihuje, aká je tučná a aký má podrezaný jazyk. Nevie, či ju ty, Oskariel, môj anjel strážny, poznáš, ale ak náhodou nie, šťastie pre teba. Teta Beta je mamkina sestra a neuveriteľne veľa je. No vážne. Aj ocko si to viac rás všimol a niekedy, keď si myslí, že ho s Ankou nepočujeme, povie mamke stíšeným hlasom: „Už zasa príde? Ved' tu bola minulý piatok.“ Alebo: „Preboha, ona naozaj nemá doma čo robiť? Prečo mám s ňou zasa stráviť celý večer!“ Tým chce mamke naznačiť, že k nám teta Beta nielen často chodí, ale ako vždy nám poje väčšiu časť zásob.

- Oskar, ty ešte nespíš?

- Rozmýšľam, mami, rozmýšľam... Vieš, dnes som mal v škole ťažký deň a mnoho vecí si musím v hlave usporiadať.

- Tak si ich rýchlo usporiadaj, ty malý mudrlant! Je veľa hodín. A nezabudni sa svojmu anjelovi poďakovať, že na teba dával dnes pozor.

- Nezabudnem. Dobrú noc. A už sa o mňa neboj.

Prameň: Brat, SPN. Bratislava. 2010 s.30

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Zakrúžkuj, kto má prísť na návštevu.

- a) sestra
- b) ujo
- c) teta
- d) starí rodičia

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **b)**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Zakrúžkuj, ktoré tvrdenie nevyplýva z textu:

- a) Teta Alžbeta je tučná.
- b) Teta Alžbeta má podrezaný jazyk.
- c) Teta Alžbeta veľa je.
- d) Teta Alžbeta k nám nechodí často.

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede - polytomická**

Správna odpoveď: **d)**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Už sa ti niekedy ochránil tvoj anjel strážny? Áno – nie

Ak áno, napíš kedy.

Forma úlohy: **zatvorená úloha – dichotomická, otvorená úloha so širokou odpoveďou - neštrukturalizovaná**

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Nahraď slovné spojenie „*má podrezaný jazyk*“ tak, aby sa nezmenil jej význam:

Teta Beta má podrezaný jazyk.

Forma úlohy: **zatvorená úloha so stručnou odpoveďou - produkčná**

Správna predpokladaná odpoveď: je jazyčnica

Ukážka č. 5 Záchranári – úryvok z knihy Pavúčikove dobrodružstvá

Mucha Matilda bola veľmi zvedavá. To bol aj dôvod, prečo s takou radosťou vykonávala prácu novinárky. Ustavične lietala z miesta na miesto a svojimi veľkými hnedými očami skúmala svet v lese i na lúke. Keď počas jedného prieskumného letu začula plač spod rozkvitnutej púpavy, okamžite zletela nižšie. Pod púpavou objavila usedavo plačúcu lienku Annabelu. Pri nej stálo pár chrobáčikov a motýľov, ktorí ju utešovali. Ostatní rozpačito postávali okolo trhliny a neďalekej skale.

„Čo sa stalo? Prečo plače?“ – vyzvedala mucha.

„Dcéčka jej spadla do trhliny v skale,“ vysvetľoval motýľ Babôčka, zvaný Admirál. „A uviazla tam tak, že ju nevieme vytiahnuť.“

„Naozaj chudiatku nevie nikto pomôcť?“ opýtala sa mucha Matilda.

„Ja som na to primalý,“ povedal mravec Kristián.

„Ja zas pritučný,“ chrobák Zlatoň vyzeral namrzene kvôli svojmu veľkému bruchu.

„A ja sa tam už vôbec nezmetím,“ povedal veľký roháč Hugo úplne zbytočne, lebo každému bolo pri pohľade na jeho veľké telo hneď jasné.

„Keby uviazla niekde v starom pni, tak sa k nej prehryzieme,“ chrobák Červotočko ukázal na kamaráta tesárika, ktorý iba kývol dlhými fúzmi.

„Možno by stačil pevný povraz, pomocou ktorého by sme ju spoločne vytiahli,“ povedal múdry motýľ Babôčka.

Prameň: Gajdošík, SPN. Bratislava. 2009. s.13

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Dopíš správne slovo do vety: Mucha Matilda vykonávala prácu

Forma úlohy: **otvorená úloha - doplňovacia**

Správna odpoveď: novinárky

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Zakrúžkuj, kto sa nevyskytoval v texte:

- a) motýľ
- b) mravec
- c) lienka
- d) komár

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede - polytomická**

Správna odpoveď: **d)**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Už sa ti stalo, že si niekomu pomohol v núdzi? Áno – nie.

Ak áno – v akej situácii?

Forma úlohy: **zatvorená úloha – dichotomická, otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Zhodnot', čo sa ti páčilo na správaní chrobáčikov.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: postačí uviesť jeden príklad, ktorý vyplýva z otázky.

3.2 Súvislé texty - náučné

Ukážky náučných textov sa týkajú ľudského tela. Súvisia s obsahom učiva v prírodovede a nižšie uvedené ukážky boli použité v rámci vyučovacích blokov Integrovaného tematického vyučovania, ktoré v triede vo vyučovacom procese aplikujem. Keďže hlavným princípom vyučovacieho bloku je integrácia vyučovacích predmetov na určitú tému, rozvíjanie čitateľskej gramotnosti má tu popredné miesto.

Ukážka č.1 Kosti ako predmet vyšetrovania

Dospelý človek má približne 206 kostí, novorodenec asi 270. Spolu vytvárajú kostru človeka. Tvoria 25% hmotnosti celého tela. Kosti sú tvorené zo silnej vláknitej hmoty – kolagénu a spevnené zmesou tvrdých materiálov. Sú pospájané *kĺbmi a väzmi*, ochraňujú vnútorné orgány a spolu so svalmi umožňujú pohyb. Kost' je veľmi pevná, jej odolnosť sa znižuje až vo vyššom veku. V kostiach sa ukladajú minerálne látky fosfor a vápnik, ktoré sa v prípade potreby uvoľňujú do tela.

Rozoznávame tri základné typy kostí: *dlhé, krátke a ploché*. Vo vnútri niektorých kostí (dlhé a ploché) sa nachádza *kostná dreň*, v ktorej sa tvorí krv (červené a biele krvinky, krvné doštičky) *Nepravideľné* kosti tvoria samostatnú skupinu, nedajú sa zaradiť do žiadnej z predchádzajúcich skupín.

Kost' má dobrú regeneračnú schopnosť, vie sa veľmi rýchlo zahojiť.

Prameň: www.wikipedia.sk, upravené

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Napíš webovú stránku, z ktorej je ukážka textu.

Forma úlohy: **otvorená úloha so stručnou odpoveďou – produkčná**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Zakrúžkuj, ktoré tvrdenie nevyplýva z textu.

- a) Kostí ochraňujú vnútorné orgány.
- b) Kostí vytvárajú kostru človeka.
- c) Kostí podporujú vylučovanie škodlivín.
- d) Kostí umožňujú pohyb.

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede - polytomická**

Správna odpoveď: **c)**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Čo ješ/by si mal jesť, aby tvoje kosti boli pevné? Napíš tri možnosti.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou - štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správne predpokladané odpovede: uviesť tri príklady, ktoré vyplývajú z otázky.

Odpovede žiakov: mlieko, ovocie, zeleninu, strukoviny

Deti uvádzali rôzne kombinácie týchto možností.

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Nahrad' slovo *typy* vo vete tak, aby sa nezmenil význam slova. Rozoznávame tri základné typy kostí.

Forma úlohy: **otvorená úloha so stručnou odpoveďou - produkčná**

Správna predpokladaná odpoveď: skupiny, druhy

Ukážka č.2 Svaly ako predmet vyšetrovania

Sval je pohybový orgán živočíchov, vrátane človeka. Jeho najpodstatnejšou zložkou sú svalové bunky, ktoré majú schopnosť sa sťahovať a uvoľňovať. Rozoznávame tri druhy svalov: priečne pruhovaný (kostrový) sval, hladký sval a srdcový sval.

V tele človeka na nachádza približne 640 kostrových svalov. Najmohutnejší je sedací sval a najmenší je strmienkový sval v uchu, ktorý meria asi len 1mm.

Svaly sa skladajú z vlákien, ktoré sú usporiadané do zväzkov. Jeden sval sa môže skladať aj z vyše 2000 vlákien.

O naše svaly sa musíme aj starať – pravidelná aeróbna činnosť a silové cvičenia sú zárukou rastu a udržania svalovej hmoty. Aj správna výživa zohráva dôležitú úlohu. Najlepšie potraviny pre naše svaly sú: vlašské orechy, sója a ostatné strukoviny, špenát a iná listová zelenina, ovsené vločky, olivový olej, celozrnné výrobky, nízkotučné mliečne výrobky, morčacie a iné chudé mäso, jahody, maliny a čučoriedky.

Prameň: www.wikipedia.sk, upravené

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Zakrúžkuj správnu odpoveď. Sval je

- a) pohybový orgán.
- b) oporný orgán.
- c) zmyslový orgán.
- d) dýchací orgán.

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede - polytomická**

Správna odpoveď: **a**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Zakrúžkuj tvrdenie, ktoré nevyplýva z textu.

- a) Pre naše svaly sú dôležité celozrnné výrobky.
- b) Pre naše svaly sú dôležité smotanové mliečne výrobky.
- c) Pre naše svaly sú dôležité chudé mäsa.
- d) Pre naše svaly sú dôležité vlašské orechy, sója a iné strukoviny.

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede - polytomická**

Správna odpoveď: **b)**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Ako sa ty staráš o svoje svaly? Napíš tri možnosti.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou - štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správne predpokladané odpovede: **uviesť tri príklady, ktoré vyplývajú z otázky.**

Odpovede žiakov: behám, cvičím, športujem, hrám futbal, zdravo sa stravujem

Deti uvádzali rôzne kombinácie týchto možností.

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Zdôvodni, prečo sa športovci musia pred zápasmi rozcvičovať.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou - neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: postačí uviesť jeden príklad, ktorý vyplýva z otázky.

Odpovede žiakov: zahriatie svalov, aby si nespôsobili zranenia

Ukážka č.3 Koža ako predmet skúmania

Koža je orgán pokrývajúci ľudské telo. Z kože vyrastajú vlasy, chlpy a nechty. Koža má veľa rôznych funkcií: ochrannú, termoregulačnú, sensorickú a imunitnú.

Najdôležitejšou je ochranná funkcia. Koža pôsobí ako ochranná bariéra medzi vonkajším prostredím a vnútornými orgánmi tela. Chráni pred vonkajšími vplyvmi fyzikálnymi (poranenie, slnečné žiarenie), chemickými aj biologickými (invázia mikroorganizmov).

Je aj zmyslovým (sensorickým) orgánom hmatu. Obsahuje veľké množstvo buniek citlivých na dotyk, teplo, bolesť, tlak, či svrbenie. Koža hrá dôležitú úlohu v udržiavaní telesnej teploty. Je schopná vylučovať rôzne látky z tela. Pôsobením ultrafialového žiarenia sa v koži aktivuje vitamín D. Podieľa sa na činnosti imunitného systému.

Farba kože závisí od pigmentu a hrúbky pokožky. Oslabený imunitný systém sa môže prejaviť na koži rôznymi infekciami a ekzémami.

Prameň: www.wikipedia.sk, upravené

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Zakrúžkuj, aká je najdôležitejšia ochranná funkcia kože.

- a) ochranná
- b) zmyslová

c) termoregulačná

d) imunitná

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **a)**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Utvor správne dvojice.

vlasý, chlpy, nechty

slnko

vitamín D

kožné farbivo

infekcie a ekzémy

koža

pigment

oslabená imunita

Forma úlohy: **zatvorená - prirad'ovacia**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Už sa ti stalo, že ti slnko spálilo kožu? Áno – nie.

Ako tomu zabrániš, aby sa to už nestalo? Napíš tri možnosti.

Forma úlohy: **zatvorená úloha – dichotomická, otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správne predpokladané odpovede: uviesť tri príklady, ktoré vyplývajú z otázky.

Odpovede žiakov: natierať sa opaľovacími krémami, nebyť dlho na priamom slnku, nosiť slnečné okuliare, nosiť tričko, byť v tieni

Deti uvádzali rôzne kombinácie týchto možností.

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Zdôvodni, prečo sú ľudia viac chorí v zime ako v lete.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: **postačí uviesť jeden príklad, ktorý vyplýva z otázky.**

Odpovede žiakov: menej slnečných lúčov = menej vitamínu D

Ukážka č.4 Krv ako predmet vyšetovania

Ľudská krv je kvapalnú tkanivo, jej hlavnou úlohou je dopravovať živiny a základné prvky (kyslík, cukor) do tkanív a odvádzať odpadové produkty (napríklad oxid uhličitý, kyselina mliečna). Ľudský organizmus obsahuje priemerne 5 litrov krvi, čo je asi 8% celkovej hmotnosti tela. Ľudská krv je červená, prúdi cievami (žily a tepny). Ak je okysličená je svetločervená, ak je odkysličená je tmavočervená. Červenú farbu krvi spôsobuje krvné farbivo – hemoglobín.

Krv sa skladá z krvnej plazmy a krvných teliesok. Krvné telieska tvoria: červené krvinky, biele krvinky a krvné doštičky.

Strata krvi (0,5l) je bez následkov na zdraví, ale strata väčšia než 1,5 l krvi môže spôsobiť smrť.

Darovanie krvi je činnosť, počas ktorej je darcovi krvi odobraná krv – najčastejšie pre krvnú transfúziu. Počas jedného odberu je väčšinou darované 450 ml krvi. Krv môže byť darovaná za peniaze alebo zdarma – tzv. bezpríspevkový odber. Bezpríspevkové darovanie krvi je oceňované Jánskymi plaketami.

Prameň: www.wikipedia.sk, upravené

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Doplň do vety správne slovo.

Ľudská krv je tkanivo.

Forma úlohy: **zatvorená úloha - doplňovacia**

Správna odpoveď: kvapalné

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Ktoré škodlivé látky odvádza krv z tela.

a) kyslík

b) cukor

c) oxid uhličitý

d) oxid uhoľnatý

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede - polytomická**

Správna odpoveď: **c)**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Napíš postup, ako ošetríš porezaný prst.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správna odpoveď: umytie rany pod tečúcou vodou, dezinfekcia, zastavenie krvácania – použitie rýchloobväzu, obväzu

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Vysvetliť vetu: „Darovať krv znamená darovať život.“

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: postačí uviesť jeden príklad, ktorý vyplýva z otázky.

Odpovede žiakov: ak darujeme krv, zachránime život človeka, krv nemôžeme kúpiť v žiadnom obchode.

Ukážka č. 5 Plúca ako predmet vyšetrovania

Plúca sú orgán patriaci do dýchacej sústavy. Majú špongiovitú štruktúru. Slúžia na výmenu kyslíka zo vzduchu a oxidu uhličitého z krvi počas dýchania. Plúca sú rozdelené na pravú a ľavú časť. Ľavá časť sa skladá z dvoch a pravá z troch lalokov. Plúca dospelého človeka sa skladajú približne z 300 miliónov plúcnych mechúrikov – *alveol*. Objem ľudských pľúc je priemerne 4 – 6 litrov, je to ovplyvnené napríklad výškou človeka, telesnou kondíciou či pohlavím (ženské plúca sú o 20-25% menšie než mužské).

Plúca sú umiestnené v hrudníku a sú chránené hrudným košom. Na povrchu pľúc sa nachádza tenká prilnavá blana, nazývaná popľúcnicca. Ľavá strana pľúc je menšia než pravá, čím vzniká priestor pre srdce.

Ak si raz fajčiar vdýchne do pľúc popolček z cigarety, nikdy ho už odtiaľ nedostane.

Plúca silného fajčiara tak na konci života vyzerajú ako lepkavé staré vaky plné smoly.

Vzduch, ktorý dýchaš, nie je vždy taký čistý, aký by mal byť. Denne vdýchneš 20 miliárd malilinkých častôčiek nečistôt, prachu a špiny. Tvoje telo má však metódy, ako sa

vyrovnať s nevítanými hosťami. Zachytávajú sa v nose a v priedušnici, kde uviaznu v hliene – a odtiaľ neexistuje pre nich únik. Jednoducho ich vykašleme a vyfúkame.

Prameň: www.wikipedia.sk, upravené

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Zakrúžkuj slovo, ktoré doplníme do vety: Plúca sú orgán, ktorý patrí do..... .

- a) tráviacej sústavy
- b) dýchacej sústavy
- c) vylučovacej sústavy
- d) obehovej sústavy

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **b)**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Ktoré tvrdenie vyplýva z textu.

- a) Vzduch, ktorý dýchame, je vždy čistý.
- b) Vzduch, ktorý dýchame, obsahuje len kyslík.
- c) Vzduch, ktorý dýchame, obsahuje čiastočky dymu.
- d) Vzduch, ktorý dýchame, obsahuje veľa čiastočiek nečistôt, prachu a špiny.

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **d)**

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Bol si už niekedy v zafajčenom priestore? Áno – nie.

Ak áno, ako si sa tam cítil? Čo sa dialo s tvojim telom?

Forma úlohy: **zatvorená úloha – dichotomická, otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Vysvetli, čo znamená slovné spojenie „kapacita pľúc“

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: objem vzduchu v pľúcach

3.3 Nesúvislý text

So spracovaním a čítaním údajov z nesúvislého textu majú žiaci veľké problémy. Preto do vyučovacieho procesu zaradujem takéto typy textov častejšie. Sú to rôzne grafy, tabuľky, plagáty, obaly od potravín, pokladničné bloky, mapy a podobne. Tak isto, ako aj pri práci s literárnymi i náučnými textami, aj tu po vypracovaní nezabúdame na spätnú väzbu zo strany žiakov.

Ukážka č.1

Stanica	Prich.	Odch.	Pozn.	Km
Košice		5:28		0
Kysak	5:40	5:42		16
Poprad-Tatry	6:35	6:38		101
Liptovský Mikuláš	7:16	7:18		159
Žilina	8:13	8:16		242
Trenčín	9:19	9:21		321
Trnava	10:01	10:03		399
Bratislava hl.st.	10:27			445

Železničná spoločnosť Slovensko, a.s.; Rožňavská 1, 832 72 Bratislava 3; Informácie získate na čísle Kontaktného centra 18 188

- povinne miestenkový vlak. Vo vlaku platí osobitné cestovné obsahujúce rezerváciu miesta.
- vozeň vhodný pre prepravu cestujúcich na vozíku
- vozeň pre cestujúcich s deťmi do 10 rokov
- reštauračný vozeň
- PÚB, povinná rezervácia miest pre bicykle

Prameň: www.cp.atlas.sk

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Napíš, ako sa volá povinne miestenkový vlak.

Forma úlohy: **zatvorená úloha so stručnou odpoveďou - produkčná.**

Správna odpoveď: Tatran

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Zakrúžkuj, čo nevyplýva z obrázka.

- Vlak má vozeň pre vozičkárov.
- Vlak má reštauračný vozeň.
- Vlak má vozeň pre cestujúcich s deťmi od 10 rokov.
- Vlak má miesto na prevoz bicyklov.

Forma úlohy: **otvorená úloha so stručnou odpoveďou - produkčná**

Správna odpoveď: c)

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Zakrúžkuj či si už niekedy cestoval vlakom . Áno - nie

Ak áno, kde si cestoval?

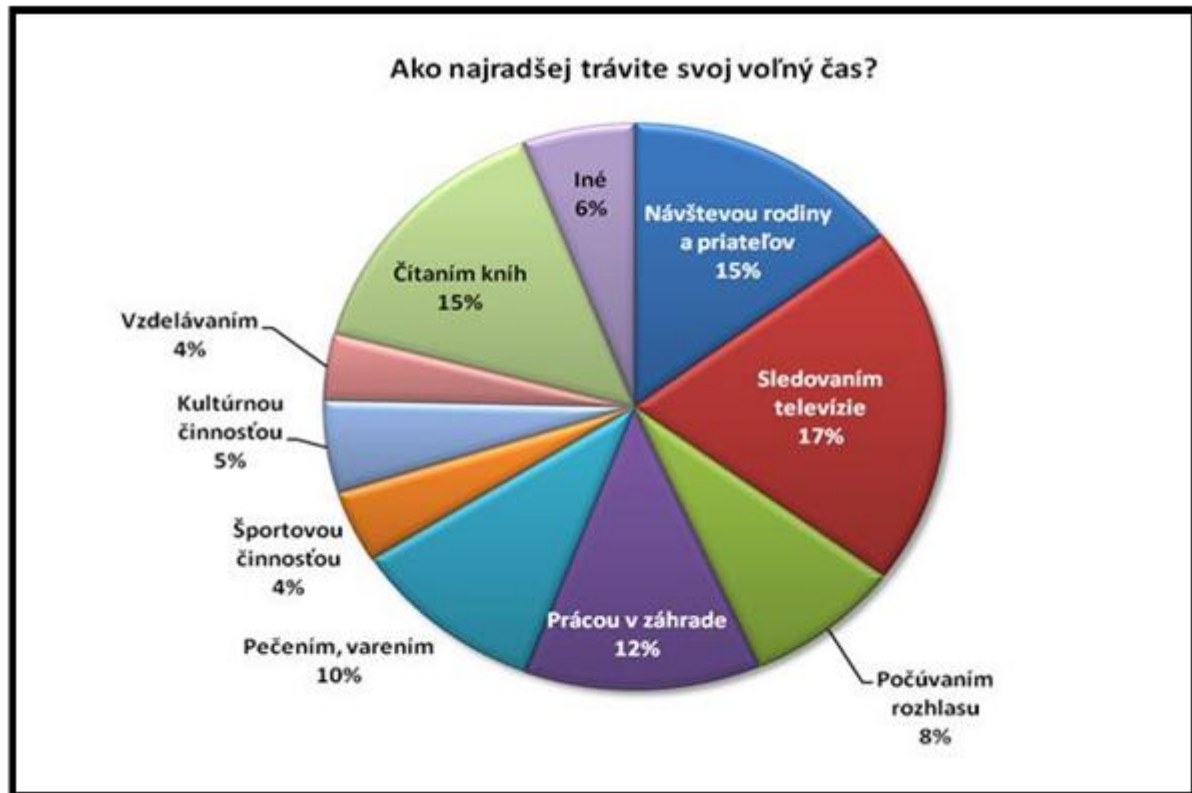
Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou - štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Zdôvodni výhody a nevýhody železničnej prepravy osôb.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Ukážka č.2

Prameň: Miklášová, 2010, dostupné na internete www.paidagogos.net

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Zakrúžkuj, o čom hovorí tento graf.

- o sledovaní televízie
- o využití voľného času
- o pečení a varení
- o využití prestávok

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **b)**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Napíš, ktorej činnosti sa podľa grafu venuje najviac a ktorej najmenej percento opýtaných ľudí.

Forma úlohy: **otvorená úloha so stručnou odpoveďou - produkčná**

Správna odpoveď: najviac (17%) – pozeranie televízie, najmenej (4%) – vzdelávanie a športovanie

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Napíš, čomu sa Ty najviac venuješ vo voľnom čase. Uveď 3 možnosti, začni najviac obľúbenou činnosťou.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správna odpoveď: žiaci uvádzali rôzne odpovede podľa svojich záľub

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Vysvetli, čo znamená slovné spojenie “*zmysluplné využívanie voľného času*”

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: voľný čas venovať činnostiam, ktoré nás obohacujú, sú prospešné pre naše zdravie, vzdelanie, pre zdravie nášho tela

Ukážka č.3

FUTBALOVÝ TURNAJ
NA MALÉ BRÁNKY
O PUTOVNÝ POHÁR
STAROSTU OBCE
Dňa 19. 7. 2009
o 13.00 hod.
v Monkovej doline

- ✓ súťažiteľ budú 6 členné mužstvá
- ✓ štartovné 1 mužstva je 6 €
- ✓ doprovod turnajom Dj SPIRO

Prameň: www.zdiar.sk

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Dokonči vetu: Futbalový turnaj na bránky.

Forma úlohy: **otvorená úloha so stručnou odpoveďou – polytomická**

Správna odpoveď: malé

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Zakrúžkuj, čo dostane víťazné družstvo.

- pohár primátora
- putovný pohár primátora
- pohár starostu
- putovný pohár starostu

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – produkčná.**

Správna odpoveď: d)

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Bol si už na nejakej súťaži ako športovec? Áno – nie. Ak áno, v akej disciplíne si súťažil?

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správna odpoveď: žiaci uvádzali odpovede podľa vlastného zážitku.

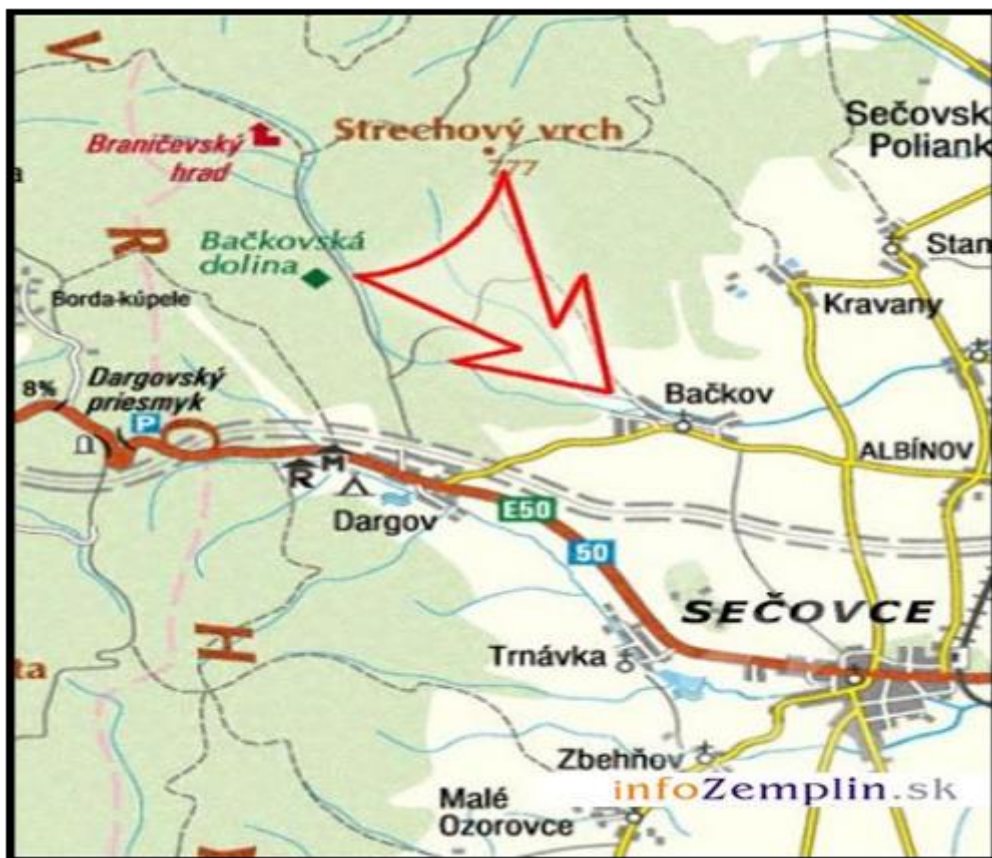
Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Pokús sa vysvetliť, čo znamená skratka ZOH a LOH.

Forma úlohy: **zatvorená úloha so stručnou odpoveďou . produkčná**

Správna predpokladaná odpoveď: zimné a letné olympijské hry

Ukážka č.4

Prameň: www.infozemplin.sk

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Dokončí vetu: Mapa nám poskytuje informácie z regiónu

Forma úlohy: **zatvorená úloha - doplňovacia**

Správna odpoveď: **Zemplín**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Vytvor správne dvojice

Forma úlohy: **otvorená úloha – prirad'ovacia**

Báčkovská hrad

Borda kúpele
Dargov dolina
Braničevský priesmyk

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Napíš, s akými značkami, ktoré sú na mape, si sa už stretol a kde. Nakresli jednu značku, ktorá nie je na mape.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správna odpoveď: nemocnica, kostol, kúpele, hrad, parkovisko

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Navrhni tabuľu pre turistov na zlepšenie správania sa k prírode. Napíš tri opatrenia.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Ukážka č.5

Prameň: vlastný návrh, obrázok www.clipart.com

Proces: **porozumenie explicitne vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie**

Úloha: Zakrúžkuj, čomu sa nevenuje majiteľ vizitky:

- paseniu oviec
- dojeniu kráv
- dojeniu oviec
- výrobou ovčích produktov

Forma úlohy: **zatvorená úloha s výberom odpovede – polytomická**

Správna odpoveď: **b)**

Proces: **vyvodenie priamych záverov**

Úloha: Napíš, ako sa môžeme skontaktovať s pánom Kamenickým.

Forma úlohy: **otvorená úloha so stručnou odpoveďou – produkčná**

Správna odpoveď: môžeme mu zatelefonovať, poslať e-mail, napísať list, navštíviť ho

Proces: **interpretácia a integrácia myšlienok a informácií**

Úloha: Napíš tri výrobky z ovčieho mlieka, ktoré poznáš. Čo ti chutí?

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – štrukturalizovaná s vymedzenou štruktúrou**

Správna odpoveď: parenica, bryndza, ovčí syr, syrové korbáčiky

Proces: **skúmanie a kritické hodnotenie obsahu, jazyka a prvkov textu**

Úloha: Napíš, prečo si ľudia rozdávali vizitky.

Forma úlohy: **otvorená úloha so širokou odpoveďou – neštrukturalizovaná**

Správna predpokladaná odpoveď: aby si odovzdali kontakty (adresy, telefón, e-mail)

A ako boli vyhodnocované čitateľské aktivity žiakov?

Nesmieme zabúdať, že spätná väzba je vo výchovno-vzdelávacom procese viac ako dôležitá. Dieťa potrebuje vedieť, do akej miery bolo alebo nebolo úspešné, kde prípadne urobilo chyby.

Pri práci s literárnymi i neliterárnymi textami žiaci pracovali samostatne. Úlohy mali vytlačené formou pracovného listu. Po vypracovaní nasledovala spätná väzba, autohodnotenie.

Pracovné listy zvyčajne hodnotím slovne a úspešní žiaci za dobre vykonanú prácu dostávajú čitateľské známky, ktoré si nalepujú do čitateľského denníčka.

ZÁVER

Čítanie s porozumením je jedna zo základných podmienok na to, aby žiak vedel riešiť úlohy – a to nielen na hodinách slovenského jazyka a literatúry. Ach chceme, aby naši žiaci dosiahli v ďalších medzinárodných testovaniach lepšie výsledky, je nevyhnutné zvyšovať ich čitateľskú gramotnosť.

Dôležitým prostriedkom, ako to dosiahnuť, sú medzipredmetové vzťahy. Na prvom stupni základnej školy je veľkou výhodou, že žiaci pracujú pod vedením jedného učiteľa, ktorý žiakov neustále sleduje, monitoruje a vidí jeho progres. Podstatnú úlohu v rozvoji čitateľských zručností prinášajú aj rôzne nápadité sprievodné aktivity – napríklad návštevy knižníc, internetových klubov, besedy s autormi kníh, pracovníkmi knižníc a podobne.

Aj keď týchto aktivít je dosť, nesmieme zabúdať aj na úlohu rodičov pri formovaní vzťahu dieťaťa ku knihe. Dnešná doba sa vyznačuje rýchlym životným štýlom. Veľakrát máme popri povinnostiach len málo času na oddych a rodičia majú neraz problém nájsť si dostatok času na vlastné deti. A tak naše ratolesti vyrastajú pred televízorom a mnohým z nich čítanie kníh nič nehovorí. Vďaka čítaniu sa rozvíja detská fantázia, rozširuje sa slovná zásoba, utvára sa celkový pohľad na život a svet.

Dnešné deti sú doslova zasypané množstvom rôznych hračiek. Knihy už nie sú takým bežným narodeninovým či vianočným darčekom, ako tomu bolo kedysi. Nahradili ich skôr rozprávky na DVD. To je však veľká škoda.

Čitateľom sa nikto nerodí, a tak je na nás, aby sme deťom sprostredkovali záujem o čítanie a o knihy. Dôležité je, aby dieťa vnímalo čítanie ako zábavu a malo z neho radosť.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

Gavora, P. a kol. 2008. Ako rozvíjať porozumenie textu u žiaka. Nitra : Enigma, 2008. ISBN: 978-80-89132-57-7.

Hlušiková, M. 2011. Čo baby nedokážu. Mladé letá. Bratislava. 2011 ISBN: 978-80-10-02082-9

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%A1_str%C3%A1nka>

Koršňáková, P. – Helková, D a kol. 2006. Čitateľská gramotnosť slovenských žiakov v štúdiu PISA 2003. Bratislava: ŠPÚ, 2006. ISBN: 80-85756-96-X

Kubáček, Z. a kol. 2004. Matematická gramotnosť – správa. Štátny pedagogický ústav, Bratislava. 2004. ISBN: 80-85756-88-9

Ladányiová, E. 2007. Čitateľská gramotnosť žiakov 4. ročníkov ZŠ. Národná správa zo štúdie PIRLS 2006. ŠPÚ, Bratislava 2007. Dostupné na internete: <<http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/PIRLSweb.pdf>>

Lapitka, M. 2005. Model rozvoja čitateľskej gramotnosti. In: Východiská, ciele a koncepcia kurikulárnej prestavby predmetu slovenský jazyk a literatúra na ZŠ a SŠ - zborník príspevkov z konferencie : Bratislava 11.-12. novembra 2004 / editorka Eva Tkáčiková. Bratislava : Občianske združenie Sociálna práca, 2004. 139 s. - ISBN 80-89185-12-6.

Národný štandard finančnej gramotnosti. Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/1stzs/isced1/ine_dokumenty/narodny_standard_financnej_gramotnost.pdf>

Obrancová, E. - Heldová, D. - Lukačková, Z. - Sklenárová, I. 2004. Čitateľská gramotnosť žiakov 4. ročníka (Výsledky medzinárodnej štúdie PIRLS 2001). 1. vyd. Bratislava: Štátny pedagogický ústav Bratislava, 2004. ISBN 80-85756-85-4

Štátny vzdelávací program. ISCED 1. Dostupné na internete: <http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/1stzs/isced1/isced1_spu_uprava.pdf>

Turek, I. 2004. Inovácie v didaktike. 1. vyd. Bratislava: Metodicko - pedagogické centrum v Bratislave, 2004. ISBN 80-8052-188-3

Velšic, M. 2011 Digitálna gramotnosť na Slovensku. Inštitút pre verejné otázky. Bratislava. 2011. Dostupné na internete: <http://www.ivo.sk/buxus/docs//publikacie/subory/Digitalna_gramotnost_2011.pdf>

Vyučovanie čítania v Európe: súvislosti, opatrenia a prax. Dostupné na internete: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/130sk.pdf>

Žoldošová, K. 2006. Východiská primárneho prírodovedného vzdelávania. VEDA – TYPI Universitas Tyrnaviensis. Bratislava 2006. ISBN: 80-8082-095-3

Použitá literatúra k jednotlivým ukážkam je uvedená priamo v texte.